

Ключові слова: лізинг, лізингові операції, тіньова економіка, прихований вплив капіталу.

РЕЗЮМЕ

В статті определены основные предпосылки использования лизинга в теневых схемах. Проанализирован уровень использования лизинговых операций в теневых схемах в Украине. Предложены меры, которые позволят уменьшить риски теневизации лизинговых операций в Украине.

Ключевые слова: лизинг, лизинговые операции, теневая экономика, скрытый отток капитала.

SUMMARY

Basic conditions which cause using of leasing instruments in shadow economy schemes are identified. The share of leasing operations which are used for shadow economy operations in Ukraine is evaluated. Policy measures for risk aversion of using in shadow economy operations proposed.

Keywords: leasing, leasing, shadow economy, hidden capital outflows.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Топішко Т. І. Проблеми класифікації видів лізингу / Т.І. Топішко // Науковий вісник Волинського нац. університету імені Лесі Українки. – 2008. – № 7. – С. 181–190.
2. Ілларионов Ю.В. Лізинг як інструмент розвитку і детинізації економіки та засіб стабілізації податкових надходжень до бюджету // Матеріали науково-практичної конференції: “Реформа міжбюджетних відносин і проблеми розвитку податкової системи України. – Ірпінь, 1999. – С. 390-392.
3. Тіньова економіка: сутність, особливості та шляхи легалізації / За ред. З.С.Варналя.-К.: НІСД, 2006.-576 с.- С. С.25-89.
4. R(2). The taxation of income derived from the leasing of industrial, commercial or scientific equipment.[Електронний ресурс] // Model Tax Convention on Income and on Capital 2010: Full Version. OESD 2012. Режим доступу до журн.: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/taxation/model-tax-convention-on-income-and-on-capital-2010/r-2-the-taxation-of-income-derived-from-the-leasing-of-industrial-commercial-or-scientific-equipment_9789264175181-95-en.
5. Відмивання грошей та фінансування тероризму через сектор нерухомості. Типологія ФАТФ.ФАТФ/ОЭСР 2008 [Електронний ресурс] // Режим доступу до журн.: http://eurasiangroup.org/ru/news/typ_15.pdf
6. GlobalLeasingReport 2013.[Електронний ресурс] // WhiteClarkeGroup’s. Режим доступу до журн.: http://www.whiteclarkgroup.com/knowledge-centre/category/global_leasing_reports.
7. Doing Business 2013. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2013>. (Дата звернення: 24.01.2013).
8. Global Competitiveness 2012-2013.[Електронний ресурс] // World economic forum. URL: <http://www.weforum.org/issues/global-competitiveness>. (Дата звернення: 24.01.2013).
9. Corruption perceptions index 2012. [Електронний ресурс] // Transparency International. URL: <http://www.transparency.org/cpi2012>. (Дата звернення: 24.01.2013).
10. Роз’яснення щодо заповнення форм державного статистичного спостереження N 2-інвестиції (річна) "Капітальні інвестиції, вибуття й амортизація активів" та N 2-інвестиції (квартальна) "Капітальні інвестиції" від 28.11.2012 р. N 18/1-12/2[Електронний ресурс] // Режим доступу до журн.: http://cct.inf.ua/2013/28.11.2012_18_1-12_2.htm
11. S. Gilyart. Proposals to enhance the environment for modern financial leasing in Ukraine. — USAID/Ukraine, October 2003. — P. 15—20.

УДК 001.895: 330.341.2

КОНЦЕПЦІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ЯК ЦІЛЬОВОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТРУКТУРНИХ ПРОЦЕСІВ

Федотов О.О., к.е.н., доцент кафедри менеджменту Донецького національного університету
Нікітич С.І., аспірант кафедри економічної теорії Донецького національного університету

З огляду на історичні факти останніх двадцяти двох років постсоціалістична трансформація, яку у вітчизняній літературі прийнято тлумачити як перехідні або трансформаційні процеси, що супроводжують динаміку економічних перетворень від командно-адміністративної системи соціалізму до ринкового капіталізму, є більше схожою на рух нестабільної системи суспільних зв’язків. Відсутність чітко сформульованих цілей трансформації та цілеспрямованих методів їх реалізації, перманентна мінливість курсу реформ, швидкоплинність, осередковий характер і ситуативність вибору шляху економічної політики, спрямованого на розв’язання окремих, взаємозалежних завдань, дозволяють говорити про хаотичність суспільних перетворень, а отже, і про необхідність визначення фундаментальних тенденцій і динаміки розвитку економіки, у яких вирішальну роль повинна грати держава та її інституції.

Як показує світовий досвід, країни, де ринкові трансформації не супроводжувалися структурною перебудовою, не змогли створити ефективне ринкове господарство і увійти до групи високо розвинутих, тому глибока структурна перебудова перехідної економіки – обов’язкова умова використання переваг міжнародного поділу праці та запорука забезпечення економічної безпеки держави.

Для України з її незавершеним переходом до ринкової економіки, зберігається висока актуальність проблеми економічної безпеки держави, що визначається повільним розвитком ринкових механізмів саморегулювання України, системною кризою суспільного виробництва і відсутністю ефективної державної економічної політики.

Проблемою забезпечення економічної безпеки у контексті державної структурної політики займалися такі видатні російські та українські вчені як Л. Абалкін, В. Андрущенко, С. Бушміна, В. Дем’янишина, Г. Кучер, М. Каленського, О. Кириленко, С. Колодій, В., В. Опарін, В. Тамбовцев, В. та ін., так й зарубіжні вчені: Ж. Абен, Ш. Бланкарт, Дж. Бренан, Дж. Б’юкенен, Ж. Голден, К. Ерроу, Р. Келлі, Л. Коженювські, Л. Олвея, В. Парето, та ін.

Послуживши основою для поглиблення теоретико-методологічних засад економічної безпеки з урахуванням завдань соціально-економічного розвитку держави, роботи згаданих вчених, разом з тим, засвідчили опосередкований характер вивчення питань економічної безпеки в контексті досліджень з економічної безпеки. Це в свою чергу спричинило стереотипне розуміння концептуальних положень економічної безпеки, внаслідок чого не з’ясованими повною мірою залишилися теоретичні засади цього поняття, логіка та механізм утворення загроз, методологічні й організаційні основи їх оцінки та стратегічні вектори мінімізації впливу на соціально-економічний розвиток держави, та важелі державного регулювання структурних процесів як найважливішого елементу економічної безпеки.

Проблемою даного дослідження є формування концептуальних засад державного регулювання структурних процесів як цільової функції забезпечення економічної безпеки.

На погляд автора, перш ніж розглядати механізм забезпечення економічної безпеки як цільової функції державного регулювання структурних процесів необхідно визначити дефініцію поняття «економічна безпека».

З філософського погляду безпека - це система певних навичок безпечного існування та дій з урахуванням прийнятої системи цінностей яка відбиває інтереси і потреби соціуму. Безпечний та сталий розвиток системи при цьому розглядається як особлива форма руху, що характеризується трьома категоріями: кількість, якість, структура [1].

Ці категорії визначають напрями побудови концепції забезпечення економічної безпеки як цільової функції державного регулювання структурних процесів. Категорія кількість визначає основні кількісні показники розвитку держави: ВВП; обсяг іноземних та вітчизняних інвестицій, показники науково-технічного та інноваційного потенціал та ін.

Якість як категорія визначає якість економічних відносин у економічному середовищі та якість економічних інститутів.

Категорія структури поєднує дві вищенаведені, тому що, на наш погляд, без ефективної структури ні якісно, ні кількісно розвиватися не можливо

Формування концепції економічної безпеки як цільової функції державного регулювання структурних процесів не можливо без визначення загроз цієї безпеці.

По – перше, повний перелік загроз економічній безпеці наведений в ст.7 Закону України «Про основи національної безпеки України» [2], де наведено безліч загроз.

Однак, на погляд автора треба виділити першочергові або базові загрози, які є основою формування та розвитку низки інших (рис.1).

Рис.1 Система та ієрархія загроз у національній економіці

На погляд автора, це загроза зниження інвестиційної та інноваційної активності і науково-технічного та технологічного потенціалу та загроза недостатніх темпів відтворювальних процесів та подолання структурної деформації в економіці.

Наведені загрози є першочерговими тому що співпадають з теорією циклічних коливань (інноваційної теорії) економіки та теорію структурних криз.

З позиції першої теорії, циклічний розвиток економічної системи відбувається насамперед під впливом дій підприємств - інноваторів, які долаючи технічні й соціальні обмеження, змінюють економічне та інституціональне середовище. Стимулами до зміни інституціонального середовища відповідно до поглядів Й.А.Шумпетера є процес "творчого руйнування" і "еволюційної інфляції". Економічна еволюція, згідно Й.А. Шумпетера, відбувається через зміну інноваційної активності й технологій. Інноваційна діяльність припускає пошук, який може бути спрямований на вдосконалення старих технологій або розробку нових. Поява нової технології приводить до скасування старої, що згідно Й.А. Шумпетера є процесом "творчого руйнування". Тим самим для технологічного розвитку характерний кумулятивний ефект, пов'язаний із закріпленням результатів впровадження нової технології, перетворенням її в стереотипну, знайому для фірм. Психологічно стає важко вкладати кошти в щось нове. Таким чином, кумулятивний ефект обертається ефектом блокування появи нових технологій, внаслідок особливостей нагромадження досвіду й знань, поведінки споживачів. Тому фірми охоче направляють інвестиції в підвищення ефективності відомих для них технологій, у крайньому випадку, якщо система інститутів що утворилося, не заохочує фірми до продуктивного вкладення засобів, іншими словами, якщо простіше оперувати старим капіталом, чим створювати новий, то вони будуть торгувати власними активами.

Таким чином, відсутність або скорочення інноваційно активних підприємств, скорочення витрат на науку та інновації, скорочення кількості винахідників та ін. сигналізує про формування передумов економічної рецесії або депресивної економіки.

З позиції другої теорії, структурні кризи - це кризи, які зумовлені збоями в механізмі державного регулювання, основні риси яких: довготривалість, посилення диспропорцій економіки шляхом недовиробництва або надвиробництва продукції та послуг, охоплення життєво важливих для відтворення суспільного продукту сфер і галузей економіки, негативний вплив на загальногосподарську ситуацію в країні.

Таким чином, причинами структурної кризи є дії держави як суб'єкта господарювання, тому вихід з цих умов можливий тільки завдяки ефективній структурній політиці держави. З цих умов, на сигнали про неефективний стан або зміну економічної структури національного господарства держава повинна швидко реагувати.

Для виявлення загроз (кількісна характеристика) економічній безпеці у спеціальній економічній літературі [7;8;9;18;19] використовуються економічні індикатори.

Порогові значення індикаторів економічної безпеки є кількісними параметрами, що окреслюють межу між безпечною й небезпечною зонами в різних сферах економіки. Іншими словами, порогові значення індикаторів економічної безпеки надають рівню безпеки кількісну визначеність, що уможлиблює формалізацію національних інтересів країни у сфері економіки.

Порогові й оптимальні значення показників, що характеризують рівень запобігання загроз зниження інвестиційно – інноваційної активності, наведено в табл.1.

Провівши аналіз індикаторів стану науково – технологічної безпеки України слід зробити висновок, що національна економіка знаходиться у економічній безпеці. Так, частка підприємств, що впроваджували інновації за період від 2007 р. по 2011 р. знаходиться в межах 10–11%, що підтверджує катастрофічний науково-інноваційний стан в Україні. Негативний стан характерний і для наступного індикатора науково-технологічної безпеки – коефіцієнта винахідницької активності (кількість отриманих охоронних документів (патентів) на 1 млн. осіб). Його оптимальні межі: 500–600 або не менше 400 патентів. Фактичне значення цього коефіцієнта у 2007–2011 рр. становило 167–182 патентів, що набагато менше від оптимальних чи навіть порогових меж.

Такий індикатор, як відношення кількості впроваджених об'єктів промислової власності (винаходів, корисних моделей, промислових зразків) до зареєстрованих, повинен бути не менше 90 або в межах від 90 до 100%. Фактично в Україні цей показник знаходиться у необхідних межах і складає 97,4– 97,2%. Ще один індикатор – частка реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі промислової продукції – повинен бути не меншою 5

або від 6 до 10. У той же час за період з 2007 р. до 2011 р. ця частка складала від 6,7 до 4, тобто спостерігалася тенденція до спадання цього показника, що, знову ж таки, відображає негативний стан науково-інноваційного розвитку в Україні.

Таблиця 1

Індикатори науково – технічної безпеки України

№	Індикатор	Порогові значення	Динаміка стану індикаторів, роки				
			2007	2008	2009	2010	2011
1	Питома вага видатків державного бюджету на науку у ВВП, %	не менше 1,7-2	0,93	0,9	0,95	0,9	0,9
2	Кількість спеціалістів, які виконують науково - технічні роботи, осіб на 1000 осіб	не менше 9	4,63	4,49	4,58	4,42	4,4
3	Частка підприємств, що впроваджують інновації, в загальній кількості промислових підприємств, %	не менше 50	11,5	10,8	10,7	11,5	11,7
4	Коефіцієнт винахідницької активності (кількість отриманих патентів на 1 млн.осіб)	не менше 400	175	179	167	175	182
5	Відношення кількості впровадження об'єктів промислової власності до зареєстрованих, %	не менше 90	97,8	97,6	97,4	97,8	97,2
6	Частка реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі промислової продукції, %	не менше 50	6,7	5,9	4,8	3,8	4
7	Індекс зміни активності створення зразків нової техніки, %	не менше 100	112,1	86	84,6	103,4	102,4
8	Індекс зміни активності створення зразків нової продукції, %	не менше 100	104,9	96,8	109,8	89,7	88,3
9	Співвідношення частки фундаментальних досліджень, прикладних досліджень, науково - технічних розробок і науково - технічних послуг, виконаних власними силами в загальному обсязі, %	15/25/60	22/17/61	23/18/59	22/16/62	22/16/62	22/16/62

Розраховано на осн: [21].

Такий індикатор, як індекс зміни активності створення зразків нової техніки, має порогові межі від 125 до 200 або має бути хоча б не менше 100. Тільки у 2007 р. індекс зміни активності створення зразків нової техніки становив 112,1, а з 2008 р. по даний час є меншим від 100%, що, знову ж таки, є показником негативної ситуації. Наступний індикатор – індекс зміни активності створення нових видів продукції – теж повинен бути не менше 100 і знаходиться у межах від 110 до 140%.

В Україні індекс зміни активності створення нових видів продукції за період від 2007 р. по 2011 р. приймав різні значення – і більше 100, і менше 100, що не дає підстав стверджувати про позитивні зміни у створенні нових видів продукції в Україні.

Останній із наведених індикаторів – співвідношення частки фундаментальних досліджень, прикладних досліджень, науково-технічних розробок і науково-технічних послуг, виконаних власними силами в загальному обсязі – вимагає співвідношення 15:25:60. Фактично за досліджуваній період таке співвідношення в середньому складало 22:17:61. Це дає змогу зробити висновок, що тільки остання складова – частка науково-технічних розробок і науково-технічних послуг, виконаних власними силами в загальному обсязі, – знаходиться у потрібних межах. Щодо частки фундаментальних і прикладних досліджень, то складалася своєрідна ситуація, яка не повинна бути притаманною розвиненому науково-інноваційному простору.

В Методичці розрахунку рівня інвестиційної безпеки України порогові значення визначаються із загального обсягу виробництва і мають таку величину порогових значень: ступінь зносу основних засобів, % не більше 35; відношення обсягу інвестицій до вартості основних фондів, % не менше 6; відношення обсягів інвестицій в основний капітал до ВВП, % не менше 25; відношення чистого приросту прямих іноземних інвестицій до ВВП, % 5 – 10; частка прямих іноземних інвестицій у загальному обсязі інвестицій, % від 20 до 30. Аналіз індикаторів інвестиційної безпеки проведено у табл.2

Таблиця 2

Індикатори фактичного стану інвестиційної безпеки України

№	Індикатори	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Порогові значення
1	Відношення обсягу інвестицій до вартості основних фондів,%	18,9	24,3	23,5	12,1	9,4	12,1	не менше 6%
2	Відношення обсягів інвестицій в основний капітал до ВВП,%	23,02	26,15	24,59	16,62	13,92	16,06	не менше 25 %
3	Частка прямих іноземних інвестицій у загальному обсязі інвестицій,%	13,5	11,5	12,7	23,5	26,6	21,4	20 – 30 %
4	Відношення чистого приросту прямих іноземних інвестицій до ВВП,%		0,65	0,84	0,66	0,41	0,37	5 – 10%
5	Ступінь зносу,%	51,5	52,6	61,2	60	74,9		не більше 35%

Розраховано на осн: [21].

Аналізуючи ці показники треба відмітити, що ступінь зносу основних фондів на кінець 2010 року склав 74,9%. Цю ситуацію можна характеризувати як катастрофічну, тому що у 2010 році відбулося збільшення зносу основних фондів на 23,4% відносно 2006 року.

Відношення обсягу інвестицій до вартості основних фондів за 2006 – 2011 роки зменшилося та складало 12,1 %, що більше ніж порогові значення. Слід відмітити, що даний показник на протязі 6 років перевищував порогові значення, але при цьому 95% всіх інвестицій, які визначають майбутнє на найближчі 10–15 років, спрямовуються в галузі 3-го і 4-го технологічного укладу (75% і 20% відповідно), і лише 4,5% інвестицій спрямовуються в галузі 5-го технологічного укладу. Зростання ВВП за рахунок введення нових технологій в Україні оцінюється всього у 0,7–1% [19].

Відношення обсягів інвестицій в основний капітал до ВВП з 2009 року стало менше ніж порогові значення у 25%, що визначає недостатній рівень інвестування у національну економіку.

Показник частки прямих іноземних інвестицій у загальному обсязі інвестицій демонструє поліпшення економічної ситуації з залученням іноземних інвестицій, але цей рівень не є достатнім, у свою чергу це підтверджується відношенням чистого приросту прямих іноземних інвестицій до ВВП яке за аналізований період складало від 0,65 до 0,37%, що менше ніж порогове значення у 5-10%.

Важливою структурною особливістю прямих іноземних інвестицій в Україні, як відмічає І.П.Гайдуцький [32] є екстенсивний характер їх спрямування. Так, після 2002 р. частка інвестицій, спрямованих в операції з нерухомістю, зросла вдвічі, а у фінансовий сектор (в основному на придбання активів банків) – втричі. Натомість удвічі знизилась частка інвестицій у промисловість, в 1,7 раза – в торгівлю. Навіть у сільське господарство, яке за оцінками міжнародних рейтингових агентств та іноземних інвесторів має високу інвестиційну привабливість, частка прямих іноземних інвестицій скоротилась. Частка прямих іноземних інвестицій у харчову та легку промисловість, а також у машинобудування теж скоротилась втричі, у хімічну, нафтохімічну та металургійну промисловість – у 1,5 раза, у транспорт і зв'язок – у двічі [32].

Іноземний капітал оминає високотехнологічні галузі (станкобудування, авіаційну промисловість, електроніку тощо), хоча саме ці галузі в Україні найбільше потребують капіталовкладень для модернізації, інтенсифікації та інноваційного розвитку. За даними Інституту економічного прогнозування Національної академії наук України, майже 60% обсягу промислової продукції України припадає на 3-й технологічний уклад (гірнична металургія, залізничний транспорт, багатотоннажна неорганічна хімія тощо), 38% – на 4-й уклад. Вищі технологічні уклади – 5-й і 6-й – становлять близько 4%, причому 6-й уклад, який визначає перспективи високотехнологічного розвитку в майбутньому, в Україні майже відсутній (менше 0,1%).

Технологічні зміни в економіці України придбали регресивний характер. Більшість виробництв продукції, що замикає відтворювальний контур п'ятого технологічного укладу, практично згорнуто. Частка високотехнологічних виробництв у промисловості перебуває на рівні 3 %, середньо-високотехнологічних - на рівні 4,2-6,5 %, а частка високотехнологічних виробництв у загальному експорті продукції України коливається на рівні ледве більше 1 %. Низький рівень конкурентоспроможності української економіки (82 місце з 133 країн у рейтингу глобальної конкурентоспроможності Світового економічного форуму) в значному ступеня визначається домінуванням третього й четвертого технологічних укладів.

Таким чином, в Україні склався значний дисбаланс між великим потенціалом залучення іноземних інвестицій і реальними умовами його освоєння іноземними інвесторами. Цей дисбаланс, як свідчать дослідження, зумовлений несприятливим інвестиційним кліматом. Численні дослідження підтверджують, що в Україні ще дуже багато серйозних перешкод, які гальмують притік прямих іноземних інвестицій.

По перше, це рейтинг України за міжнародними показниками Doing Business та Global Competitiveness Report (табл.3.3) за якими Україна займає місця у останньої п'ятидесятиці поруч з такими країнами як Ліберія, Таджикистан, Судан, Гондурас.

Таблиця 3

Рейтинг України за міжнародними показниками Doing Business та Global Competitiveness Report								
№ з/п	Назва індексу	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1.	Doing Business	132	128	144	145	147	145	149
2.	Global Competitiveness Report	78-е місце серед 125 країн	73-е місце серед 131 кран	82-е місце серед 133 країн	82-е місце серед 133 країн	89-е місце серед 133 країн	82-е місце серед 133 країн	73-е місце серед 133 країн

Складено на осн.[33;34].

Україна має низькі рейтингові оцінки не тільки за цими міжнародними показниками, але станом на 2012 рік економічні відносини в Україні були оцінені за наступними рейтингами: Ease of Doing Business Index (Індекс бар'єрів ведення бізнесу) 137 місце з 185 країн; Economic Freedom of the World (Економічна свобода миру) 122 місце з 141 країн, у т.ч. розмір уряду 64 місце з 141 країн; Правова система й забезпечення права власності 93 місце з 141 країн; Доступ до грошових ресурсів 138 місце з 141 країн; Свобода міжнародної торгівлі 96 місце з 141 країн; Регулювання кредитування, праці й ведення бізнесу 124 місце з 141 країн; Index of Economic Freedom (Індекс Економічної Свободи) 163 місце з 179 країн; Свобода бізнесу 46,2 (середній показник у світі 64,7); Свобода торгівлі 84,4 (середній показник 74,5); Монетарна свобода 67,7 (середній показник 74,4); Державні витрати 29,4 (середній показник 59,8); Фіскальна свобода 78,2 (середній показник 76,9); Legatum Prosperity Index 74 місце з 110 країн; UNCTAD Matrix of inward FDI performance and potential (Матриця прямих іноземних інвестицій ЮНКТАД) "передовик" з 2005 року [35].

По друге, наведені дані міжнародних рейтингів економіки України ілюструють у цілому не тільки її досить низькі позиції, але й очевидно переважаючий вплив комплексу факторів, які стримують ефективний розвиток національного господарства, у т.ч. неефективне державне регулювання інвестиційної діяльності; нестабільність правової та політичної системи; бюрократизація та корупційність влади; «тінізація» економіки; неефективне податкове законодавство; відсутність ринкових механізмів саморегулювання економіки у т.ч. вільної конкуренції;

Наведені проблеми на наш погляд, мають одне походження – неефективну структуру економіки та повільний темп структурної перебудови економіки України, що проявляється у відсутності зовнішніх та внутрішніх факторів які би впливали на «чесну» конкурентну боротьбу, мета якої прибуток, а методи тільки одні - конкурентна боротьба на основі створення інновацій. Проблему переорієнтації та перебудови структури економіки України складає такий факт як відсутність та розпоршеність організаційної бази інноваційного розвитку. Так протягом 1999– 2011 рр. було прийнято понад 20 стратегій, 80 концепцій, 20 основних напрямів інноваційного розвитку та ще 20 регіональних стратегій.

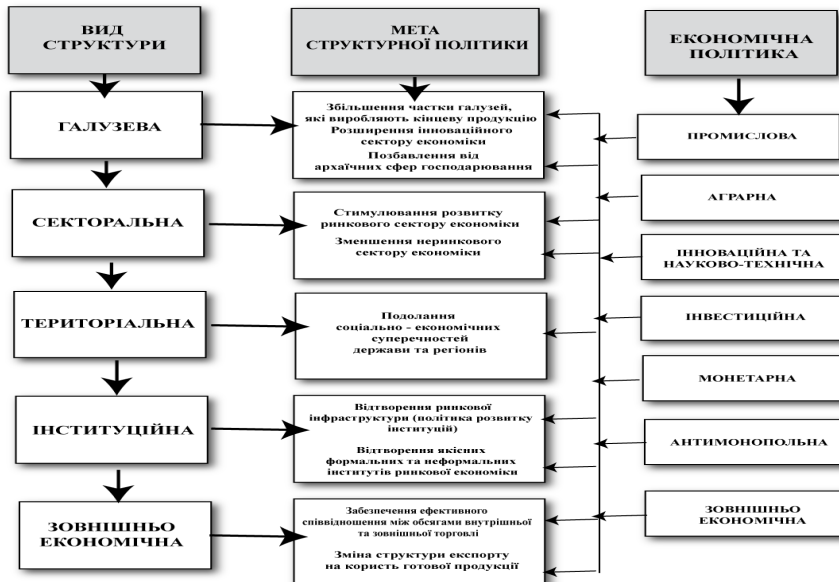

Рис. 3. Механізм структурної політики держави

Також, слід відмітити що затверджені національні проекти які визначені Наказом Президента України від 08.09.2010 № 895/2010, а саме: «Нова енергія» (проекти, що передбачають використання альтернативних джерел енергії або диверсифікацію постачання енергоносіїв в Україні); «Нова якість життя» (проекти, спрямовані на розв'язання проблеми забезпечення громадян доступним житлом, створення умов для здобуття громадянами якісної освіти, поліпшення медичного обслуговування, забезпечення безпечного для життя і здоров'я довкілля); «Нова інфраструктура» (проекти, спрямовані на підвищення ефективності використання транзитного потенціалу України); «Олімпійська надія - 2022» (проекти, спрямовані на підтримку олімпійського

руху в Україні, розвитку спорту вищих досягнень) не співпадають із стратегічними пріоритетними напрямками на 2011-2021 роки затвердженими Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [36].

На погляд автора, усі затверджені національні проекти не несуть у собі інформації щодо створення базисних («вибухових») інновацій, але передбачують створення поліпшуючих інновацій, які не змінюють технологічну структуру економіки України та неспроможні вивести у найближчому майбутньому Україну у світові технологічні лідери.

Таким чином, система індикаторів фактичного стану інвестиційної та стану науково – технологічної безпеки України говорить про перебування національної економіки України у стані економічної небезпеки, вихід з якого можливий завдяки методам та важелям структурної політики держави.

Структурна політика держави ґрунтується на одній із трьох загальних концепцій: «обмеження держави», «залучення держави», «прагматичність держави». У першому варіанті держава втручається у функціонування ринку лише тоді, коли він не може самостійно подолати суперечності, що виникають. У другому — держава розробляє і реалізує довгострокову програму структурної політики. У третьому варіанті рішення щодо впливу держави на структуру ринку приймається з урахуванням можливих соціально-економічних і політичних наслідків.

Здійснюючи реалізацію певних цілей структурної політики, держава залежно від її устрою рівня розвитку регіонів, галузей економіки може приймати рішення на різних рівнях: національному, міністерства, регіону, підприємства.

Структурна політика (рис.3) в країнах з ринковою економікою здійснюється державою через: обґрунтування основної секторальної структури згідно з тенденціями світового розвитку, в основі якого лежить модель трьох секторів (сільське господарство, промисловість, послуги); запровадження стратегії економічного зростання, що ґрунтується на стратегічно важливих галузях, від яких залежить розвиток технології, динаміка та ефекти зростання в інших галузях; інвестування в масштабах всієї економіки найважливіших проектів; підтримку інноваційної діяльності у фундаментальних науках, а також упровадження їх досягнень у виробництво тощо.

Необхідність розробки й реалізації ефективної державної економічної політики може стати основою для ліквідації структурних дисбалансів у національній економіці та виходу на траєкторію діл довгострокового економічного росту.

Таким чином, з'ясувавши необхідні компоненти до побудови концепції забезпечення економічної безпеки держави як цільової функції державного регулювання структурних процесів представимо концепцію на рис 4.

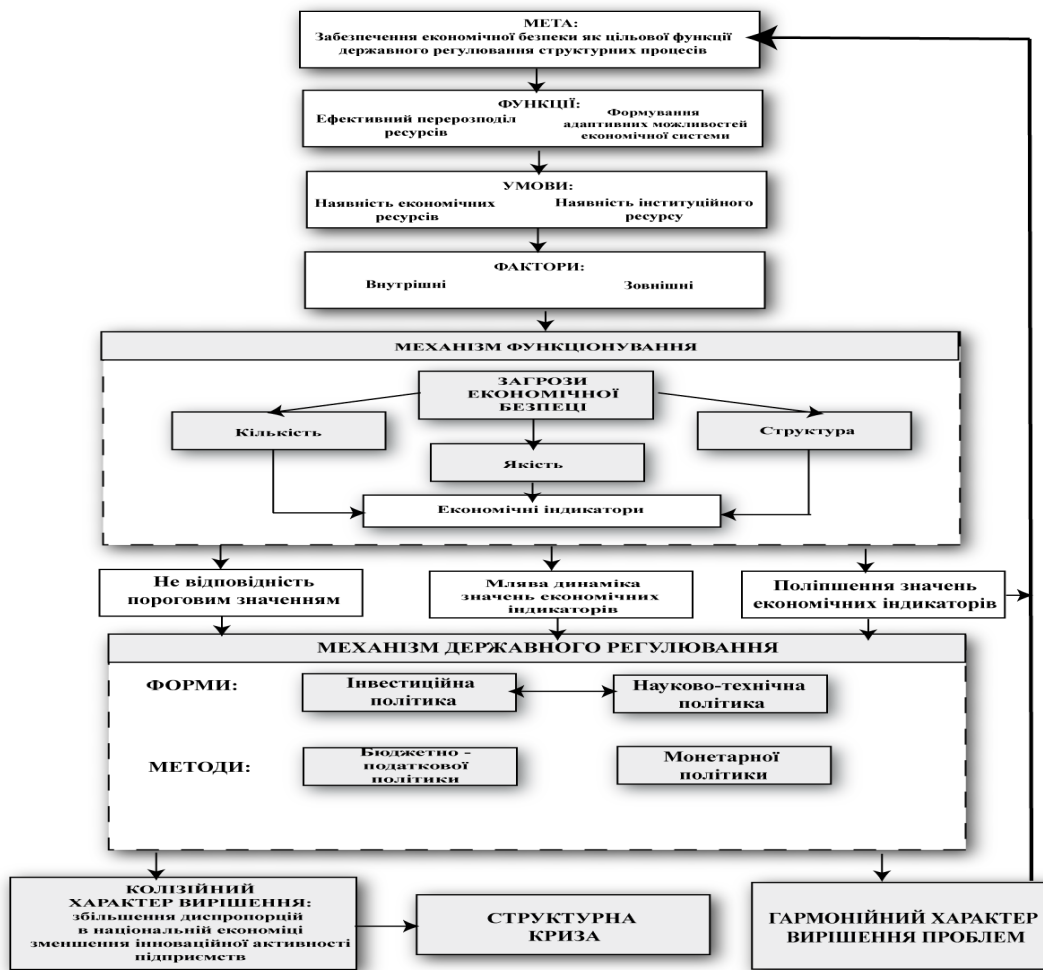

Рис. 4 Концепція забезпечення економічної безпеки держави як цільової функції державного регулювання структурних процесів

Таким чином виходячи з вищевказаного можна зробити висновок, що стан структури економіки України передбачає що забезпечення економічної безпеки відбувається завдяки державному втручанням у розвиток структурних процесів, яке уявляє собою обґрунтування і вибір пріоритетних напрямів суспільного виробництва чи окремих його ланок (галузей, сфер і т.п.), співвідношення між ними. На кожному історичному етапі структурна політика покликана забезпечити збалансований розвиток країни і її регіонів, більш повніше врахувати досягнення науково-технічного прогресу з метою підвищення ефективності виробництва і задоволення потреб суспільства. Структурна політика нерозривно пов'язана з інвестиційною політикою і вирішальною мірою визначається нею. Головним національним пріоритетом структурних перетворень в Україні повинна стати технологічна перебудова промисловості на основі розвитку технологій п'ятого та шостого укладу для забезпечення конкурентоспроможності національної економіки.

Побудована нами концепція забезпечення економічної безпеки держави як цільової функції державного регулювання структурних процесів повинна вирішити проблеми організації державного регулювання структурних процесів без відриву від проблем забезпечення економічної безпеки України.

РЕЗЮМЕ

Розглядаються підходи щодо побудови концепції забезпечення економічної безпеки як цільової функції державного регулювання структурних процесів у економіці України. Доводиться що повільний розвиток інвестиційних та інноваційних процесів формує першочергові загрози економічної безпеки держави, які необхідно долати методами структурної політики.

Ключові слова: економічна безпека; структурна політика; загрози економічної безпеки; економічні індикатори.

РЕЗЮМЕ

Рассматриваются подходы относительно построения концепции обеспечения экономической безопасности как целевой функции государственного регулирования структурных процессов в экономике Украины. Доказывается, что медленное развитие инвестиционных и инновационных процессов формирует первоочередные угрозы экономической безопасности государства, которые необходимо преодолевать методами структурной политики.

Ключевые слова: экономическая безопасность; структурная политика; угрозы экономической безопасности; экономические индикаторы.

SUMMARY

In the article are considering the questions in relation to the construction of conception of providing of economic security as objective function of government control of structural processes in the economies of Ukraine. Proved, that slow development of investment and innovative processes forms primary threats economic security the states which must be overcome the methods of structural policy.

Keywords: economic security; structural policy; threats of economic

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, С. М. Макуха та ін. ; за ред. Л. С. Шевченко. — Х. : Право, 2009. — 312 с.
2. Закон України «Про основи національної безпеки України» // Відомості Верховної Ради України (ВВР).-2003
3. Амитан В.Н. Экономическая безопасность: концепция и основные модели / В.Н. Амитан // Экономічна кібернетика. – 2000. – № 3–4. – С. 13–20.
4. Архипов А. Экономическая безопасность: оценки, проблемы, способы обеспечения / А. Архипов, А. Городецкий, Б. Михайлов // Вопросы экономики. – 1994. – № 12. – С. 36–44.
5. Губський Б.В. Економічна безпека України: методологія виміру, стан і Жаліло Я.А. До формування категоріального апарату науки про економічну безпеку / Я.А. Жаліло // Стратегічна панорама. – 2004. – № 3. – С. 12–16.
6. Козаченко Г.В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения: [монографія] / Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьов, О.М. Ляшенко. – К.: Лібра, 2003. – 280 с.
7. Экономическая безопасность России: общий курс: [учебник] / под ред. В.К. Сенчагова. – М.: Дело, 2005. – 896 с.
8. Экономическая и национальная безопасность: [учебник] / под ред. Е.А. Олейникова. – М.: «Экзамен», 2004. – 768 с
9. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: Монографія./ Т.Г.Васильців – Львів: Арал, 2008. – 384с.
10. Стратегічні виклики ХХІ ст. суспільству та економіці України: В 3 т. / За ред. акад. НАН України В.М. Гейця, акад. НАН України В.П. Семиноженка, чл.-кор. НАН України Б.С. Квасюка. – К.: Фенікс, 2007. – Т. 2: Інноваційно-технологічний розвиток економіки. – 563 с.
11. Геселева Н.В. Механізми модернізації і технологічного розвитку економіки України//Актуальні проблеми економіки.-2011.- №11 (125).- с. 64–72
12. Концепція економічної безпеки України// кер.проекту В.М. Гець.-К.:Логос, 1999.-56 с.
13. Лекарь С.І. Поняття та зміст економічної безпеки//С. І.Лекарь//Форум права.-2012.-№ 2.-с.399-402.
14. Петрина О.Б. Передумови формування та зміст економічної безпеки підприємства// Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. –Вип. 20.3.- с.206-216.
15. Абалкин Л. Экономическая безопасность России: угрозы и их отражение // Вопросы экономики. — 1994. — №12. — С. 4—13
16. Власюк О.С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку / О.С.Власюк; Нац. ін-т пробл. міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони України. – К., 2008. – 48с.
17. Єдинак В.Ю. Сітовий досвід розв'язання проблеми забезпечення економічної безпеки // Держава та регіони. Науково-виробничий журнал. – 2009. – № 3., с.230 – 245.
18. Марчевський С.В. Окремі аспекти міжнародного досвіду розв'язання проблем економічної безпеки // Митна справа. – 2011. – Ч.2. – №2(74). – С.326-330
19. Мойсенко І.П.Методологічні основи вимірювання рівня економічної безпеки держави/І.П. Мойсенко, М.Я. Демчишин// Актуальні проблеми економіки.-2011.- №10(124).- с.90 – 98.
20. Офіційний сайт Держкомстату України/[Електронний ресурс]. Доступ з <http://www.ukrstat.gov.ua/>
21. Постанова Кабінету міністрів України від 14 квітня 2004 р. N 499 «Про внесення зміни до заходів щодо виконання завдань, які впливають з послань Президента України до Верховної Ради України «Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки» і «Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2001 році»// Офіційний вісник України.-2004.-№ 16.-с.152.
22. Колодко Г. В. От шока к терапии. Политическая экономия постсоциалистических преобразований/Г.Колодко.- М., 2000.- 365 с.
23. Чухно А.А. Твори: У 3 т. / Т. 3: Становлення еволюційної парадигми економічної теорії / А.А. Чухно. – НАН України. Нац. ун-т ім. Т.Г. Шевченка, НДФІ при Міністерстві України. – К.: Видавництво «ВПОЛ», 2007.-712 с.
24. Бубенко П. Почему тормозятся инновационные процессы в Украине?/ П. Бубенко, В.Гусев // Экономика Украины.-2009.-№6.-С.30-38.
25. Федулова Л. Розвиток національної інноваційної системи України/ Л.Федулова, М.Пашута //Економіка України.-2005.-№4.-С.35-47.
26. Марцин В.С. Організація та проведення оцінки інвестиційного середовища/В.С.Марцин // Економіка, фінанси, право.– 2009.– №2. – С. 6–11.
27. World investment report 2009: Transnational Corporations, Agricultural Production and Development. New York; Geneva: UNCTAD, 2009, 312 p.
28. Драган І.В. Гарантування національних інтересів у процесі залучення іноземних інвестицій в умовах глобалізації // Економіка та держава.– 2010.– №1. – С. 16–18.

УДК 330.837

СУЩНОСТЬ И СТРУКТУРА СОВРЕМЕННОГО ИНСТИТУЦИОНАЛИЗМА

Чаусовский А.М., д.э.н., профессор, ДонНУ

Карпуню И.А., к.э.н., доцент, ДонНУ

Дедух Т.М., аспирантка, ДонНУ

Современный институционализм представлен двумя главными направлениями: современный институционализм классического направления, т.е. новый институционализм и современный институционализм неоклассического направления, т.е. неинституционализм.

Новая институциональная теория (термин «новая институциональная экономика» был введен О. Уильямсоном в 1975г. в работе «Рынки и иерархии») в гораздо большей степени, чем неинституционализм, опирается на старый институционализм Т. Веблена, Дж. Коммонса и У. Митчелла (нередко весьма «левого» толка) и в конечном итоге приходит к полному отрицанию неоклассики. Новая институциональная теория отвергает методы маржинального и равновесного анализа, беря на вооружение эволюционно-социологические методы. Речь идет о таких направлениях, как концепция конвергенции, постиндустриального, постэкономического общества, эволюционная